

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1937-38

OPERA

UREDNIK: M. BRAVNIČAR

11 ANTONIN DVOŘAK:
JAKOBINEC
OPERA V TREH DEJANJIH

Din 2:50

Izhaja za vsako premijero

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1987/88   ŠTEV. 11

OPERA

UREDNIK: M. BRAVNIČAR

ANTONIN DVOŘAK:

JAKOBINEC

PREMIERA 8. MARCA 1938

Na našem odru sta bili po vojni uprizorjeni dve operi Antonina Dvořaka: Rusalka ter Vrag in Katra. Prekrasna pesem hrepenenja, Rusalka, je bila že ponovno na odru ljubljanske opere. Na Češkem uživa to delo poleg Smetanove »Prodane neveste« največjo poljudnost med vsemi domačimi glasbeno dramatskimi deli. Dvořak je vse življenje želel doseči tudi v operni obliki uspehe, kakršne je že imel s svojimi simfoničnimi in komornimi skladbami izven mej svoje ožje domovine. To se mu je posrečilo le delno, kajti manjkala mu je izrazita dramatska žila, zato njegova odrska dela z izjemo omenjene »Rusalka« niso našla mnogo odmeva v inozemstvu, kljub velikim čisto glasbenim kakovostim njegovih odrskih stvaritev. Dramatskega nedostatka svojih del se je Dvořak tudi sam dobro zavedal, zato je bil za besedila zelo izbirčen. Besedilo za »Jakobina« mu je napisala hčerka češkega narodnega probuditelja Riegrá, Marija Červinkova - Riegrová (1854—1895). Prva misel na »Jakobina« se je rodila že l. 1881.

Libretistka je napravila načrt scenarija, s katerim je bil Dvořak zadovoljen, toda ne dolgo. Po skladateljevem mnenju je bila vsebina libreta preveč lokalna za operno delo, ki naj bi prodrlo tudi v tujino, poleg tega pa ni bil navdušen za sujet iz kmečkega življenja. Marija Červinkova je napisala meseca novembra 1882. v svoj dnevnik: »Dvořak je rekel, da se najbrž ne bo odločil za »Jakobina«, ker se mu zdi, da snov ni primerna za tujino, čeprav bi bila izvrstna za naše prilike.« Kljub temu je Červinkova nadaljevala z delom in ga dovršila meseca marca l. 1883. »Jakobin«, ki bi se prvotno moral imenovati »Materina pesem«, je zopet zbudil Dvořakovo zanimanje. Po dolgem odlašanju je l. 1887. začel z uglasbitvijo. Skico prvega dejanja je Dvořak začel 10. novembra 1887. in jo dovršil 15. marca 1888; drugo dejanje je delal od 25. junija do 17. avgusta 1888., tretje pa od 27. septembra do 15. novembra istega leta. Premiera »Jakobina« je bila 12. februarja 1889. Opera je imela izreden uspeh in je bila v isti sezoni izvajana 19 krat, a v naslednjih šestih letih (do l. 1894.) vsega 34 krat.

Čeprav je opera uspela izredno dobro, skladatelj ni bil zadovoljen z njo, ker je prišel do prepričanja, da je tretje dejanje slabo in potrebno predelave. Dvořak se je lotil tega dela prav temeljito, tretje dejanje pa je popolnoma izmenjal. V novi obleki je prišel »Jakobin« prvič na oder 19. julija 1898. in takšen je dosegel do l. 1901. enajst predstav.

Leta 1909., ko je opero znova naštudiral šef opere Narodnega divadla v Pragi Karel Kovařovic, je z nekaterimi novimi črtami in nekaterimi popravki dal delu hitrejši tempo, posebno na mestih, kjer je libreto zadrževal gladek tok dejanja. V Kovařovičevi redakciji je »Jakobin« doživel še mnogo izvedb. (Ta predstava je bila 3. januarja 1910.) Na naš oder prihaja »Jakobin« v Kovařovičevi izčiščeni izdaji.

Antonin Dvořák se je rodil 8. septembra 1841. v Nelahozevesi pri Pragi. Leta 1857. je šel na slepo srečo v Prago, kjer je vstopil kot violinist v neki orkester in se istočasno vpisal v orgelsko šolo. V zelo slabih gmotnih prilikah je dovršil šolo, dobil je drugo nagrado in sprejel l. 1862. mesto violista v operi. Tu je imel priliko, da se je natančneje seznanil z operno literaturo, bil pa je istočasno organist v nekaterih manjših cerkvah. Leta 1873. so izvajali v Pragi njegov Himnus za mešani zbor in orkester. Uspeh je bil ogromen in Dvořák je izstopil iz opernega orkestra ter se posvetil izključno kompoziciji, ker je dobil večletno državno štipendijo. Od l. 1890. do l. 1892. je bil profesor na praškem konservatoriju, nato ravnatelj v New Yorku. Ko se je vrnil iz Amerike, je bil imenovan za ravnatelja konservatorija v Pragi, kjer je ostal do smrti 1. maja 1904. Njegov protektor Johannes Brahms mu je priskrbel založnika Simrocka, ki je tiskal vse Dvořákovske skladbe.

Za operni oder je zložil naslednja dela: Kralj in orglar (1871.), Trmoglavca (1874.), Vanda (1875.), Šelma sedlák (1877.), Dimitrij (1882.), Jakobin (1889.), Vrag in Katra (1899.), Rusalka (1900) in Armida (1903.).

Vsebina

Dejanje se vrši na Češkem v času francoske revolucije l. 1793.

1. dejanje: Malomeščansko predmestje.

Grof Viljem iz Harasova je spodil svojega sina Bohuša radi njegovega svobodomiselstva in vzljubil svojega posinovljenca Adolfa. Ljudstvo odhaja iz cerkve, ko se pojavi nepoznani Bohuš z ženo, ki sta prišla iz Pariza. Med ljudstvom je tudi učitelj in skladatelj Benda s svojo hčerko Terinko, na katero se jezi njen fant Juriš, ker je obljubila ples Filipu, grofovemu oskrbniku. Ko je Terinka oskrbniku utekla v gostilno in ko je mladina zapela posmehljivko oskrb-

niku, zagrozi slednji, da pošlje Jurija v vojsko. Medtem nagovori oskrbnika Bohuš, ki se izdaja za umetnika, in ga vpraša po grofu. Oskrbnik Filip mu pove o negodnem grofovem sinu, ki je v Parizu postal revolucionar Jakobinec. Stari grof nastopi z Adolfom, Bohuševim sovražnikom; ljudstvo pozdravi starega gospoda in Adolfa kot njegovega sina. Grof proglasi Adolfa za svojega dediča.

II. dejanje: V šoli.

Učitelj Benda pove Juriju in svoji hčerki Terinki, da pride oskrbnik prosit za Terinkino roko. Bohuš in Julija prideta in prosita učitelja, naj ju vzame pod streho. Učitelj se obotavlja, slišal je, da sta Jakobinca; nazadnje pa se potolaži z mislijo, da je Bohuš glasbenik in ne revolucionar. Oskrbnik pride prosit za Terinkino roko in se spre z Jurijem, tedaj se pojavi tudi grofov posinovljenec Adolf, ki prosi oskrbnika naj zapre nevarne tujce, v zahvalo in plačilo pa bo povišan. Oskrbnik uboga in ugodi Adolfovi prošnji.

III. dejanje: V gradu.

Jurij je spoznal iz razgovora Bohuša z Adolfom, da je domnevni tujec, ki se izdaja za umetnika, mladi grof, zato je hotel govoriti s starim grofom, toda Adolf ga je dal v ječo. Učitelj Benda prosi za Bohuša, a zaman. Tedaj se Julija, ki je prišla z učiteljem, vsede k harfi in zapoje pesem, ki jo je pela Bohuševa mati. Starega grofa ta pesem globoko gane in Julija to izkoristi; grofu se razkrije in prosi milosti zase in za Bohuša. Zunaj zazveni podoknica, pripravljena za priliko izročitve graščine Adolfu. Grof usliši Julijino prošnjo in obljubi, da bo izpustil vse jetnike. Edini jetnik pa je Bohuš, ki se iz veselja, da je zopet na svobodi, vrže očetu okoli vratu. Ljudstvo je veselo nad spravo, radujeta se tudi Terinka in Jurij, za katerega se je zavzel Bohuš, le Adolf in grofov oskrbnik sta jezna, da je prišlo do sprave med očetom in sinom ter nevoljna odideta.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: Matija Bravničar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

JAKOBINEC

Opera v treh dejanjih, napisala Červinkova-Riegr
Prevedla V. Hreščakova, uglasbil A. Dvořak.

Dirigent: A. Neffat

Režiser: prof. O. Šest.

Grof Viljem iz Harasovega, vlastelin	A. Petrovčič
Bohuš iz Harasovega, njegov sin	A. Kolacio
Adolf iz Harasovega, njegov nečak	V. Janko
Julija, Bohuševa žena	I. Ribičeva
Grajski oskrbnik in sodnik	M. Rus k. g.
Jurij, meščanski sin	S. Banovec
Benda, učitelj in regens-chori, skladatelj	St. Marčec
Terinka, njegova hči	A. Nollijeva
Stara vratarica v gradu	P. Rupnikova

Meščani, meščanke, mladina, deca, godci, mušketirji in narod. — Godi se v majhnem mestu na Češkem za časa francoske revolucije leta 1793. — Prva uprizoritev v Pragi Narodnem divadlu l. 1889.

Ojačevalno napravo je dobavila tvrdka Radioslovenskega z. z. o. z. v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Začetek ob 20.

Konec po 22.

